

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Živela Ljubljana, prvo mesto slovensko!

Naš zadnji list bil je dotiskan, ko dojde telegram od g. Potočnika, da so v II. razredu pri volitvah za mestni zastop ljubljanski sijajno zmagali Slovenci. Graselli je dobil 328, Potočnik 325, Bajer 313 glasov, a propali so nemčurji Keesbacher z 253, Leskovec 246, Mrhal 243 glasovi. Ni bilo nam toraj mogoče svojim radovednim čitateljem naznaniti vesele novice. Zato pa naj izvedó denes popolno zmago Slovencev. V petek 14. aprila zmagali so narodni kandidatje tudi v I. razredu: dr. Mošej s 127 in J. Kušar s 125. toda ne celó, kajti ostala 2 narodnjaka dobila sta premalo glasov: Vilhar 119 in Papež 116. Prodrli sta toraj 2 nemška liberalca Suppan s 123 in Lukman s 122 glasi. To pa je bilo tudi vse, kar so nemčurji vlovili. Propali so v III. in II. razredu popolnem in v I. do polovice.

Mestni zastop ljubljanski šteje 30 zastopnikov ali svetovalcev. Ker je grof Chorinski nemčurjem hrbet pokazal, imajo ti sedaj samo 13, Slovenci pa 16 zastopnikov, toraj po pretečenih 13 letih zopet večino. Ljubljana je sedaj tudi po svojem zastopu — slovenska!

Zmaga v Ljubljani je neizmerne važnosti in velikega pomena za ves slovenski narod. To nam svedoči najprvle nemčurji, ki povsod močno cvilijo, stokajo in jadikujejo. Prav imajo. Saj so jim Slovenci podrlí glavni steber za most germanstvu do Jadranskega morja, vzeli glavni tabor in najtrdovratnejše branjeno trdnjavo na Kranjskem. Nemčurstvo je ondi smrtno ranjeno. Treba ga je še varčno pokapati in zagrebati, da premine v kratkih letih na vse veke vekov!

Do sedaj se nam je očitalo, da smo narod brez plemstva in meščanstva; da smo sami hlapeci, težaki, viničarji in kočlarji, kmetje in kmetavsje. To očitjanje preneha kmalu. Slovenci prodiramo v mesta, postajamo meščani in tako od leta do leta krepkejši in veljavniši narod, čigar želje in zah-teve se ne morejo prezirati.

Zanaprej bode naša borba za jednakoprav-

nost veliko ležiša in zdatnejša. V tej reči postajamo podobni Čehom, ki so silno napredovali potem, ko so prodrli v mesta, zlasti v Prago.

Prav so toraj imeli Slovenci okolo Ljubljane, ki so samega veselja začeli iz možnarjev streljati poizvedevši zmago v Ljubljani. Z njimi raduje se ves slovenski narod, vsak zaveden Slovenec. Povsod smo radovedni čakali na izid ljubljanskih volitev in povsod z veseljem in navdušenjem pozdravljali sijajno zmago. Čestitali, hvalo izrekli pa smo tudi povsod ljubljanskim volilcem in jihovemu volilnemu odboru. Res občudovanja vredno je volilno prizadevanje tamošnjih Slovencev. Kakih 100 gospodov je agitiralo. Vsak je porabil vsako dostojno sredstvo. Volilci so prišli skoraj vsi volit in čakali do konca na volišči, pri II. razredu od 1/2 8 ure zgodaj do 1. ure popoldne. In ko so v I. razredu nemčurji 2 bolenika privlekli (Friedricha in Maliča), šli so tudi Slovenci hipoma po bolenega narodnjaka in ga v noslicah prinesli na velišče. Hvala toraj in slava ljubljanskim narodnim volilcem, njihovim voditeljem in kandidatom! Živeli!

Ti pa bela Ljubljana, Slovincem pridobljena, ostani zmiraj slovenska! Bodi vselej vzor slovenskemu meščanstvu, prvostolnica in srce našemu narodu v vsakem oziru! Kar je Hrvatom prijazni Zagreb, Poljakom staroslavni Krakov, Čehom zlata Praga, to bodi Slovincem ljubljena bela Ljubljana!

Kako uboge koroške Slovence v šolah ponemčuejejo.

III. Nemški knezoškof toži dalje: „Resnično je, da so na posameznih popolnem slovenskih šolah tudi nemški učitelji nastavljeni (Čujte! na desnici) in da dotični šolski predstojniki sami prosijo za te učitelje“. Obrača se potem proti onej deželnega šolskega sveta trditvi, zadevajočej klasifikacijo na isti način, kakor sem uže pokazal, in meni, da mej temi tožbami in mej pojavi zadovoljnosti, ka-

tere oddajejo šolski uradi, nij nikakešnega nasprotja uzrokov, katere sem prej omenil.

Konečno prosi knezoškofijski ordinarijat ministerstvo, naj bi z določbo, za vse slovenske in po jeziku mešane šolske kraje veljavno, potrebno ukrenilo, da bi se slovenščina ne dopuščala kakor do zdaj samo pogojno, nego, da se vzprejme v število obligatnih predmetov in da se jej odkazuje gotove ure. Ordinarijat je uže zadovoljen, če je le slovenščina kot učni predmet obligatna. So li to, gospoda moja, prave razmere, če materinščina nij niti obligatni predmet v ljudskeji šoli, in se poučuje v drugem jeziku obligatno in če se materinščina takoj v prvem letu, vsaj po Velikej noči, izbacne iz šole? (Čujte! na desnici.) A ne samo ordinarijat, celo koroški učitelji so se pri učiteljskem zborovanji, katero se je vršilo v Plajberku v 29. in 30. dan meseca marca 1875, izrekli, da se mora slovenščina vsekako v prvem letu in nepogojno kot učni jezik rabiti. Tudi na ta sklep deželnega učiteljskega zbora se deželni šolski svet nij oziral in naučno ministerstvo Stremayr je knezoškofijski rekurz kar kratko odbilo.

Posledica temu je bila velika zmešnjava v ljudskih šolah tamošnjih slovenskih občin in to je našlo robat izraz v slučajih, o katerem leže pred menoj oficijelni akti. Učitelji v Koroškeji ne vedo, kedaj jim je začetni z nemščino kot učnim jezikom. Deželni šolski svet skriva se za fraze, on pravi, kadar otroci le količkaj nemški umejo, začetni se mora s poukom v nemščini, vsaj po Velikej noči, toraj v drugem poluletji. Učitelji trdijo, da je to nemogoče, kajti če stopijo v šolo in hočejo poučevati v nemščini, zijajo v nje jih ne umeči učenci in ne dobi se od otrok odgovora.

Učitelj ne razume otrok in otroci ne razumejo učitelja (Čujte! na desnici.) Pred nekaj tedni se je primerilo, da je deželni šolski svet poslal nemškega učitelja v Kodmarjo vas. Vstopil je v odkazano mu šolo in tam pričel nemški govoriti. Otroci so ga osupnjeni gledali in ne vedeli kaj je govoril. Učitelj je potem pobral svoje reči in se vrnil v Celovec, kjer se je izjavil: „V tej šoli ne morem poučevati, kajti otroci me ne umejo, če nemški govorim, slovenski pa ne znam.“ (Čujte! na desnici.) Deželni šolski svet pa je vendar ne oziraje se na to, zaukazal, naj se učitelj vrne. Naj le z otroci nemški govori, s časom ga bodo uže umeli. (Veselost na desnici.)

Na kakov način si deželni šolski svet to predstavlja, dokazal bodem pozneje iz šolskih knjig, o katerih bodem tudi govoril.

Tu hočem le znameniti slučaj iz novejšega časa iz let 1878 in 1879 navesti, v dokaz, kake zmešnjave v šolah prouzročujejo razni pojmi učiteljev, krajnih, okrajnih in deželnih šolskih svetov o učenem jeziku. Za okrajni šolski svet v Celovci se je imenoval okrajni šolski ogleda, ki je zmerom mislil, kedaj naj učitelji z nemškim učnim jezikom prično? On je izjavil okrajnemu šolskemu

svetu v Celovci, da bi to bilo še le potem možno, ko so si otroci pridobili potrebno zrelost v nemščini, da nemški pouk popolnem umevajo. Okrajni šolski svet v Celovci je potem določil, naj je učni jezik še le od drugega razreda dalje nemščina, da pa vender otroci ne smejo prestopiti v drugi razred, dokler si ne pridobe onega znanja nemščine, kakoršno zahteva okrajni šolski ogleda.

Ta določba je šla tudi v občino Bistrico. Tamošnji krajni šolski svet, kateri pa želi, da je nemščina od prvega leta učni jezik, bil je začuden o tej določbi okrajnega šolskega sveta in obrnil se je v rekurzu na deželni šolski svet v Celovci, naj odpravi to določbo. Uzroki, katere je navel krajni šolski svet, so zelo znameniti. On meni, da določbe, naj vsi otroci tako dolgo ostanejo v prvem razredu, dokler si niso pridobili omenjene jezikovne zrelosti, podpisani krajni šolski svet ne more drugače razlagati, nego da morajo otroci tako dolgo ostati v prvem razredu, dokler ne razumejo in ne govore popolnem nemški.

Pod omenjeno jezikovno zrelostjo pa se tudi zahteva, da se to tudi dobro umeva, kar se bere. — Ta krajni šolski svet pa meni, da preide precej časa, predno pride slovensk otrok, ki leta na prostem in sliši malo nemških besedij in je le navezan na učenje nemščine v šoli (Čujte! na desnici), do tega, da brano dobro razume in to naj bi se v Bistrici vse v prvem razredu doseglo? To je po vsem nemogoče. On dalje omenja, da bi bila ta določba, naj otroci toliko časa ostanejo v prvem razredu, dokler se ne nauče nemški razumeti in govoriti, tudi nepedagogična in torej neizvedljiva, ker bi morali otroci ves čas, vsaj pa štiri leta svojega šolanja ostati v prvem razredu. (Čujte! na desnici.) Šolska soba v Bistrici je za 72 otrok, letni naraščaj znaša 15 do 20 otrok, to znaša torej v 4 letih 70 otrok, in k temu prejšnji učenci, tako spada v sobo prvega razreda 142 učencev.

Kako naj bi se tu dosegli pedagogični smotri? Ta krajni šolski svet ali voditelji menijo, da se ti dosežejo potem, če se nemščina takoj upelje kot učni jezik. „Kje naj se dobi prostor za te otroke in kaj bode delal učitelj v drugem razredu s praznimi šolskimi klopni?“ (Veselost na desnici.) Taka utemeljitev je v resnici smešna. Priznava se, da otroci v občevanji govorijo le slovenski, da bi si nemščino še le v ljudskeji šoli priučiti in ves čas ljudskega šolanja v prvem razredu ostati morali.

Deželni šolski svet je uničil določbo okrajnega šolskega sveta v Celovci in je po želji krajnega šolskega sveta v Bistrici določil, naj se nemščina upelje kot učni jezik. O tej priliki se je na dolgo in široko poučil okrajni šolski svet v Celovci, da je namero določbe deželnega šolskega sveta popolnem napačno razumel in da se ne sme tako natanko vzeti. Tu se mora postopati nekoliko bolj prosto in ne takoj od otrok toliko zah-

tevati. Okrajni šolski svet pa nij bil s tem zadovoljen, marveč se je proti določbi deželnega šolskega sveta obrnil z vlogo in v tej ob enem utemeljil, zakaj je tako odločbo izdal. Okrajni šolski svet v Celovci, ki je gotovo ves nemšk, čegar šolski ogleda je baje le nekoliko dvojit — skoro gotovo je videl slab uspeh v tamošnji ljudskejši šoli in našel, da se mora kaj storiti, — okrajni šolski svet se je toraj proti krajnega šolskega sveta vlogi na deželni šolski svet ad št. 1725, 1878, obrnil in opazil, „da krajni šolski svet njegove (okrajnega šolskega sveta) določbe menda nij razumel,“ kar je okrajni šolski svet določil. Vidi se kako čudno uljudni da so ti gospodje. Dalje pravi okrajni šolski svet, da se mora zavarovati proti obdolžitvi, da je čez svojo kompetenco, katero dobro pozna, izdal kako določbo. On meni, da je le izvršil, kar je deželni šolski svet s svojim odlokom od 17. septembra 1872, št. 2714 ukazal. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Vnete kite na konjskej nogi.

Vnetki kit in vezkov na nogah se skoraj izključljivo le pri konjih pokazujejo in sicer od kolena in skoka na vzdol. Od mesta, na katerem se taki vnetki nahajajo, dobivajo tudi različna imena.

Razvitek teh vnetkov je precej nagel. Žival ohromi in kmalo boleno mesto oteče, in je pri potipu z roko osorno ali celo topo čutiti. Navadna je oteklina le bolj malega obsežka. To je pravi kitini ali tetivni vnetek. Včasih je mesto mehko ali pa napeto in dobi včasih večjo razširjatev. To je potem vnetek kitine nožnice in nabor gnojne vode. Mnogokrat se prigodi, da se še tudi bližnji mehki delki, koža in celična tkanina vnamejo in v tem slučaju je cel ud otekel. Oteklina le počasi pojema in le prav redkokrat popolnoma premine. Navadno se iz oteklina cedi tekočina, naredi se gumpa, ki s časom trda postane in kite se z nožnico zarastejo med seboj. Vnetki preminejo in mrzla, osorna oteklina ostane, ki pa ne boli. Včasih taka oteklina nima nobenega pomena včasih pa je tudi treba žival dolgo časa varovati in vendar se oteklina zopet pokaže in kite celo krajše postanejo itd.

Kako pa taki vnetki nastanejo? Naravni vzrok je ta, da se kite ali vezki pretegnejo, bodi si, da konj krivo stopi, izdrkne itd. Mnogokrat so tudi zvonjanji, mehanični vzroki krivi n. pr. da se konj tako ali tako na nogo vdari, ob vozne verige drgne itd.

Da se bolezen ozdravi, rabi se sprva svinčena voda, ilovični okladki, pozneje tudi hladivna, razdeljajoča zdravila. Po noči se namaže noga z mažo iz živega srebra. Pozneje, ko vnetek že

nekoliko poneha, rabijo se razdelivne maže, mlačni okladki iz senenskih drobinjev itd. ali tudi drugi draživni in razdelivni pomočki. Če je mogoče, prav dobro je tudi nogo na bolnem mestu oviti v poveje, kar posebno takrat dobro de, če se je gnojna voda v kitine nožnice razlila. Če se je pa debela gumpa popolnoma razvila in prav trda postala, tedaj še treba draživnih in razdelivnih maž, ostrih maž, flaštrov ali celo razbeljenega železa. Sprva mora žival imeti popolnoma mir, pozneje pa le polagoma in varno se vpregati.

Kalno žganje očistiti je navadno zadosti ga skozi ogljevje precediti. Vendar pa je tudi mogoče druge čistivne pomočke rabiti, katerih si ali lahko sami napravimo ali v lekarnici napraviti damo. Vzame se 560 gramov kristalizovane žveplenokisle ilove prsti, imenuje se tudi koncentrirani ali razpustljivi galun in se v vodi raztopi, tako da je vse tekočine ravno za liter. Od te tekočine se da k vsakemu hektolitru žganja 0.1 litra ali 100 kubičnih centimetrov. Na to se 350 gramov ogljenokislega kalija ali potovega pepela v čisti vodi raztopi in tako dolgo z vodo zalija, da je tudi ravno jeden liter. Od te raztopine se da tudi 0.1 litra k vsakemu hektolitru žganja, ki ga hočemo sčistiti, ga prav dobro premešamo, potem ko je bilo prvo čistilo žganju pridjano in mednj prav dobro pomešano.

Vsled midsobnega delovanja obeh raztoplin se ilova prst na dno vsede in vse kalne tvarine v žganju za seboj na dno vzame, tako da žganje v nekterih dneh postane čisto in svitlo ko ribje oko. Da se od žganja pa nič ne pozgubi, se more vse to, kar je na dno kalnega še tudi precediti skozi klobučevino. Tudi likerji se dajo na povedani način čistiti, samo je treba delj časa, da se ilova prst v njih na dno vsede. Žganje ali liker ne dobiva nobenega tujega neprijetnega okusa, če se opisano in odmerjeno množino deluje. Le pepelna vsebina izčiščene tekočine se za troho za 0.45% poviša. Pepel obstoji iz žvepleno kislega kalija. Za čistenje kislih tekočin, kakor za jesih, vino itd. se pa ta pomoček ne da rabiti.

Dopisi.

Iz Koroškega. (Družba sv. Mohora zasramovana.) Naposled pravi, grdi nemčurski list v Celovci, da družba sv. Mohora more obstati le, ako neumnost in fanatizem (prenapetost) vlada v Slovencih. Z drugimi besedami se pravi: udje družbe sv. Mohora delujejo samo bedariji v prid, so toraj sami bedaki. To pa presega uže vse meje dostojnosti in nam kaže, da je ta „slovenski učitelj“ sam največji fanatik ob enem tudi nesramnež. Za ta prelepi poklon naj se dostojno zahvalijo našemu „slovenskemu učitelju-filozofu“ vsi slovenski rodoljubi, ki delujejo v povzdigo in izobraženje naroda našega; tudi vsi odlični dosto-

janstveniki duhovskega in posvetnega stanu, ktere narod naš in sploh vsak izobraženec zavoljo njih učenosti in izkušnosti visoko ceni, oni so v očeh našega „učitelja“ bedaki. Zavetnik družbe premisljivi naš knezo-škof Dr. Peter Funder, preuzvišeni gospod nadškof Goriški, škofje Ljubljanski, Kranjski, Tridentinski, škofje Tržaski in Dijakovarski itd., vsi slovijo zaradi visoke svoje učenosti daleč šez meje naših slovenskih dežel, daleč okolo poznani so kot skušeni rodoljubi; koliko pa najdemo še med slovensko našo duhovščino slovečih imen, mož visokega izobraženja in vsi ti so udje družbe sv. Mohora, vneti za povzdigo slovenskega naroda. Med posvetnimi pa tudi nahajamo mnogo slovečih imen, naj imenujemo našemu „učitelju-velikanu“ le dve. g. Iv. Šolar, deželni šolski nadzornik v Zadru in g. Ant. vitez Klodič, deželni šolski nadzornik v Trstu, razun teh nahajamo med udi ravnatelje, vseučiliščne, gimnazijalne in realne profesorje, veliko vrsto učiteljev, uradnikov, trgovcev itd. in vsi ti delujejo po mnenji našega modrijana za bedarijo, oni vsi so nazadnjaki neolikanci, ki hočejo narod v nesrečo peljati. Res velika predrznost! Zares slepa strast grozno sovraštvo do slovensčine vodi tega učitelja. Žalostno pa bi bilo, ako bi več učiteljev enakega mnenja bilo ter trdilo, da branje pobožnih bukev, osobito Mohorjevih, ljudstvo v nevednost pelja, ter sploh ne koristi, žalostno rečemo bi bilo, kajti prepričani smo, da bi krščansko pravstvena odgoja ljube naše mladine pod vodstvom takih učiteljev škodo trpela. Konečno še mu povemo: Družba sv. Mohora bode obstajala tudi še zanaprej; nič je ne bode opoviralo v blagonosnem delovanju, kajti ona uživa popolno zaupanje naroda našega; slovenski kmet bode tudi še na dalje z veseljem odrajal Mohorjev goldinar in z veseljem prebiral družbene knjige. Družba sv. Mohora ne bode Nemcem nikdar škode delala, ona je ustanovljena za slovensko ljudstvo in vsako ljudstvo ima vsled postav neomejeno pravico izobraževati se po svoje, mi Slovenci toraj po svoje, Nemci pa po svoje. Mi Nemcem njih izobraževalnih zavodov ne napadamo, naj se izobražujejo po svoje, vi pa nas Slovence in naše zavode, kteri vas čisto nič ne stanejo, tudi v miru pustite. Nespametni „slovenski učitelj“ pa naj pomni: „Kdor visoko leta, nizko obsedi.“ X. Y.

Iz Babinec. Vže v zadnji številki „Slovensk. Gospod.“ sem bral, da so v Ljutomeru stranke nekako razburjene in sicer zavoljo tega, ker ne vejo komu prav za prav sliši občinsko premoženje. Tako imenovani „purgarji“ nameravajo vse to občinsko premoženje kot svojo lastnino dati vknjižiti; deželni odbor pa je bil drugih misli, ter je naročil, da naj se najpoprej povprašajo vsi davkoplačilci, kteri imajo v Ljutomerški občini svoje grunte, ali se s tem zlagajo ali ne? Kar se nas zunajnih kmetov tika, to izvoljujem si pripomniti, da ako bode prišlo zopet

na glasovanje, kar se nam itak mora poprej naznati, nobeden naj ne ostane doma, hajd vsi na noge branit svoje pravice! Omenjeni purgarji so sicer napravili neko pogodbo z občino, v katerej pravijo, da naj vse to premoženje ostane občinsko, oni pa da ga bodo vživali; nam bodo nalagali okoli 50—60% občinskih naklad, in še celo znajo porabiti te naklade za oskrbljevanje občinskega premoženja, iz katerega pa bodo le oni sami hasek vlekli. Za občino Ljutomer, za katero največ naš celi okraj skrbi, ne bodo storili nič. a—

Iz pod velike Kape. (Nemčurji.) Kakor se je pred večimi leti v časnikih čitalo, krmil je znorci vsakega poštenega Slovencea marenberški c. kr. notar R., kateri bi se bil predrznil zahtevati od njega kaj slovenskega. Tudi pred kratkim je morala neka stranka domačinov rodoljubov zarad kupne pogodbe k njemu. Odločno so zahtevali, da se jim vse slovenski izgotovi, na kar je g. R. zabavljaše čez znane rodoljube le odgovarjal, da je to nepotrebno, ker bi mu požrlo preveč časa, celi dve uri. Možje bi mu bili lahko očitali, zakaj se ni v tako dolgih letih naučil slovenski, kar bo sčasoma očitvidno vendar le treba znati. Kako grozno da v oči bode to malo, kar smo Slovenci v državnem zboru uže priborili, priča nam to, da je tudi občinsko zastopništvo v Ribnici odposlalo dvoje Mihelitschevih protiprošenj nekam tija na Dunaj. (Po Hammer-Ambossu Dr. Schmidererji). Abotneži! Prošnja baje poganja Slovence z doma po svetu, kar jim bo znanje nemščine silno olajšalo. Vsekako bi si pa dovolil trditi, da če naši nemčurji, ki za oralom niso hodili tudi za lopoto ne bodo prijeli, ter si le s pomočjo slovenskih žuljev malo opomogli. Slovenci zapomnite si to, bodite možje ob času volitev, pa bo tudi te naštulenosti pri nas enkrat konec. Kdor nam odreka pravico se izobraževati v maternem jeziku, naš nasprotnik je, in psički nismo ki bi tom še dalje roke lizali in se jim vklanjali. Vsekako pa znamo, da kdor preveč čez plot gleda svojo tovaršico ovco pa nesmiljeno buta, od pastirja po nosu dobi; toraj bomo videli kake vspehe bo imelo škiljenje tje v Bismarkovino, pa nasprotovanje Slovence domá?

Z gornje Savinjske doline. (Nemško uradovanje.) Radostni čitamo tudi pod Solčavskimi snežniki v raznih slovenskih časnikih, kakó po širokej Sloveniji pošiljajo velenarodne srenje visokej državnej zbornici prošnje za uvedenje slovensčine po naših uradih in srednjih šolah. Žalostni pa se čutimo, da še do zdaj nismo od našega okraja imena nobene občine v nobenem časniku zapazili, koja bi to sveto narodno dolžnost opravila. Prebivalstvo v enomer hrepeni, naj bi vse dotične občine skupno dale visokej zbornici dotično prošnjo; ker želja je velika, da se skoraj nemškutarskemu posilstvu izpodjarmimo! — Sliši se, da je ovo prošnjo Ljubenska občina uže zdavnej

odposlala; pa tudi slišimo, da so vsi tukajšnji župani se v času vojaške nabire v Mozirji, dne 9. sušca prilike poslužili, ter posvetovaje dotično prošnjo skupno visokej zbornici odposlali; — vendar nismo zagotovljeni, dokler nam kakšen časnik ne naznani. Žalostne, sila žalostne razmere imamo pri tukajšnji c. kr. okr. sodnji v Gornjemgradu! Bodi visokej drž. zbornici, posebno pa našim vrlim poslancem potoženo, kako se pri tukajšnji sodnji naš premili materni jezik na stran poriva, ter povsod le nemščina v veliko nejevoljo nam usiljuje. — Če pa Slovevec prosi slovenskih mu razumljivih dopisov, ošteje ga ondotni sodnik prav osorno; — dá, celó z žandarmi mu preti, če ne bo pokoren. Zaupno pričakujemo rešitve od drž. zbora; posebno pa od naših vrlih poslancev, da bodo nam slovenščini nasprotujoče uradnike odpravili in njej prijaznih mož za uradnike k nam nastaviti dali.

Iz Frauheima. (Slovo.) Črez 20 let pastirovali so pri nas kot župnik č. g. Franc Rath. Vestno so opravljali težavne dolžnosti pridnega, zvestega dušnega pastirja. Bili so nam vselej zavoljo svojega pastirovanja dragi in ljubi. Sedaj so nas zapustili peselivši se k svetemu Lovrencu na Dravskem polji. Na den odhoda zbrali so se vsi predstojniki srenj cele fare, šolsko vodstvo, krajni šolski svet, cerkveni odbor in ključarji ter so šli čestitemu gospodu se zahvalit za njih dolgoletni trud in mnogovrstno požrtvovanje. Želeli smo jim in vselej želimo, da jih Bog še mnoga leta ohrani zdravih in zadovoljnih. Framčani se jim pa bodo vselej hvaležno spominjali, dokler bo stala nova in prelepa Frauheimska farna cerkev, katera je na Jihovo prizadevanje bila pozidana! Bog jim plati ves trud in vso skrb pri nas: Hvaležni Framčani.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Poslanci ogerskega in našega državnega zbora posvetujejo se (delegacije) na Dunaji o Bosni in Hercegovini. Hrabri vojaki so vstajajo potlačili, treba je nekaj storiti, da se upor ne ponovi, zlasti je treba pustiti več vojakov in sezidati nekoliko trdnjav. Stroški stanejo do oktobra 23 milijonov goldinarjev. Obedve deželi stanete do sedaj Avstrijo blizu 150 milijonov. Zadnji čas je toraj, da deželi za vselej priklopimo Avstriji. Vojni minister je obečal kmalu precej rezervistov poslati domov. — Državni zbor avstrijski, ogerski pa hrvatski deželni zbor sedaj zborujejo, slednji povdarja potrebo Magjarom dopovedati, da Reka ni magjarska, nego hrvatska. — Zoper Jude začeli so se tudi Nemci zraven Magjarov gibati, največ na Dunaji, kder je v ta namen bilo več ljudskih shodov. — Nemški liberalni poslanci so se sprli med seboj, ker so jezni, da jih je „pemski“ dr. Herbst v klanec zapeljal, iz katerega ne morejo ne naprej ne nazaj; štajer-

ski poslanci nekateri so uže zapustili dr. Herbsta, med temi grof Walterskirchen, poslanec gornještajerskih mest. Ta je odložil poslanstvo pa jemlje slovo od volilcev, ter jim razkaziva grehe liberalcev. Vkljub temu ga hočejo zopet voliti, kar znači, da mu dajejo prav. Sploh pa se jemu podobnih Nemcev vedno več oglašá, ki zametujejo grdo razsajanje zoper Slované. To je bridek pelin spodnje štajerskim nemčurjem, ki vedno Nemce ščujejo na Slovence in sedaj snujejo nekov „Parteitag“ ali shod, v Celji, Ptuji ali Mariboru, kder bi mastno jedli in trdno pili in zraven na Slovence debelo kričali, češ, da hočejo Nemce požreti, in več takih bedarij. — Pod grofom Hohenwartom zborujoča komisija na Dunaji je baje priznala, da dve višji deželni sodnji, ena v Trstu, druga v Gradci, preveč denarjev stanete, in da se lahko obedve razpustite in ena sama v Ljubljani ustanovi. Prihranilo bi se kakih 60.000 fl. na leto. — V Hercegovini in Bosni so naši vojaki uže 1500 kilometrov cest popravili, v Krivošijah trpi Varaždinski in Primorski regiment največ, ker mora visoko ob Črnogorskej meji v debelem snegu pod šotori stanovati in mejo čuvati.

Vnanje države. Iz Bismarkove Nemčije vre vedno več ljudi dalje v Ameriko, pretečeni mesec je se nad Hamburg izselilo čez 12.000 ljudij. Pregarjanje katoličanov prenehava; pri papeži je za nemškega posebnega poslanika imenovan nek g. Schlözer. — Ruski car je zavoljo domačih homatij prisiljen mirovati in je toraj staremu knezu Gorčakovu dal plem. Giersa za naslednika, da vodi zunjanjo politiko tako, da ne bode vojske. Za kronanje carja v Moskvi delajo velike priprave. Od Turkov zahtevajo Rusi poplačanje vojnih stroškov, katere so še dolžni. — Srbski kralj Milan potuje s kraljico po deželi. — V Egiptu so precejšnje zmešnjave, kojim bi sultan najrajši s tem konec naredil, da bi vojakov tje poslal; tega pa mu evropske velevlade ne pripuščajo; Egipčani bi pa radi bili sami svoji in neodvisni od grabljivih evropskih kapitalistov. — Papeža v Rimu obiskal je ruski knez Vladimir, pruski princ Henrik in Würtemberški kralj, ki je baje h katoliškej cerkvi prestopil. — Francoski freimaurerji so v zbornici poslancev in starešinstva sklenoli, krščanski nauk v vseh šolah prepovedati. Škofje so začeli se boriti zoper tako goropadno nasilstvo zoper verno ljudstvo. — Angleški konservativci si močno prizadevajo ministra Gladstoneja spodrinoti. — Amerikanci se bojijo Kitajcev in so tem priseljevanje prepovedali na 10 let.

Za poduk in kratek čas.

Iz Mostara v Metkovič.

II. Po dolgočasni pa trudapolni vožnji mimo sel Odbine, Gubavice, Pisci, Bivalja in Brda, dospeli smo v vas Dumanović, ko je solnce že drugo

polovico svojega polukroga na nebu črtalo. Kato-liški herecegovca Marko Mijatovič nam je oskrbel v bližnjem hanu kruha, sira pa kave. Predno je kočijaž konje nakrmil, pripovedoval mi je Marko obilo zanimivih rečij posebno o trdnjavi Stoleu, kamor od Dumanovića ni daleko in pelje tje prav lepa steza. Mož se je boril pri Stoleu pod vodstvom vojvode Musića, kterege je nad vse junake povzdigoval in slavil.

Po sladkem odpočitku udarimo ob treh popoldne dalje po grpasti in vratolomni cesti mimo večjih in manjših mest kakor Počitelja, ki leži ob desnem in levem obrežji Neretvinem ter se potniku le za par trenutkov pokaže iz svoje nižine; mimo mestiča Tasovči, ki šteje pičlo kopo revnih koč in ima pod nogami krščansko pokopališče.

Ko smo premostili reko Bregavo, srečali smo Gabelo, obdano z obzidjem, katero mesto je moralo svoje dni Benečanom carino ali colnino odrajtovati; od tod tudi ime italijansko Gabella — kar pomenja, colnino ali davek državnici; dalje smo videli Višice, Čeljevo, Trsane, Dračevo, Doljane in Džumrukane.

Da ni Narente pa Bregave in Krupe in družih pritokov, pot bi bila presamotna in predolgočasna. Mični so res potoki v samotnih krajih. Radostno in svobodno teko sedaj tiho in mirno, kakor lastavice; sedaj skakljaje in igraje kakor otroci, stiskaje se med visoke bregove; a ne dolge za tim razlivaje se čez dol in plan. Voda je duša samotnih puščav. Ona je življenje, budi življenje, vabi k življenju.

Ob vodi zelene travniki, cvetó rožice, se pase drobnica, pojó pastirji; tu ropotajo in klopočejo mlini, škrlinceajo žage; tu se smejo livade in trate; nastajajo vasi in trgi in tu naraščajo mesta. Tako je vse modro vredil modri vstvarnik. Obžalovali smo, da je nastopil mrz in mrak, poprej ko smo prekoračili turško mejo in pozdravili domačo zemljo.

Pomagalo ni, da smo z Josue-tom prosili: Solnce ne pomikaj se proti Gabaonu in luna proti dolini Ajalonski. Odočilo se je solnce za gore; in večernica, ki je izmed zvezd naj lepša, kakor pravi stari oča Homer (Il. 22, 318), gorela je že zdavna v vsem blesku, ko smo prigrmeli v avstrijski Metkovič.

Pozno v noč potrkal sem po ukazu vojaškega poveljništva in po nasvetu mestnega župana pri velačastnem g. Jos-u Gabrić-u, župniku in šolskem nadzorniku, da me sprejme pod streho, kar je prijazen gospod tudi gostoljubno storil in sicer za več dni, v katerih sem moral čakati parobroda ki me naj zapelje v Dubrovnik in dalje.

Preden damo Hercegovini in Mostaru slovo, hočem par dogodkov iz svojega bivanja v Mostaru navesti. Stopivši v soboto 25. januarija 1879 l. na glavni trg ali čaršijo, ki je srčna žila Mostarskemu življenju, srečam nenadoma dolgo vrsto ljudi, ki so spremljali mrliča k poslednjemu po-

koju. Spoznal sem lahko in se prepričal, da je srbski ali pravoslavni pogreb.

Prvi so hodili 4 dečki za njimi 3 popi, glasno prepevaje mrtvašnice v staroslovenskem jeziku. Mrlič je ležal v sarkofagu, ki ni imel pokrova in je bil le z lepim tepihom zakrit. Za nosilci so stopali znanci, prijatelji, sorodniki, vsi pokriti, molčeči, semtertje šepetajoči. Opazil nisem, da bi bil kateri možki — žensk ni bilo — kako molitvo opravil. Procesija se je vila po glavni ulici in je naposled vpognila na levo po tesni ulici na hrib v cerkvo.

Spotoma so pogrebni trikrat postavili trugo na zemljo, da je duhovnik truplo pokadil in čez-nj križ napravil; in tu so se tudi vsi pričujoči po svojem obredu pokrižali. Zagrinjalo se je vselej privzdignilo, tako da si prav lahko videl suho in upadlo obličje ranjke, bojda stoletne ženke, koju so nosili k mirnemu počitku v gomili. Ko so došli spremljevalci v cerkvo, prižgali so si vsi tenke voščene sveče, ktere je razdelil cerkveni strežnik. Na to molili so duhovniki dolgo časa čez mrliča, so ga pogostoma pokadili in končno so mu obraz v podobi križa polili s tekočim voskom gorečih sveč. Po teh ceremonijah jeli so možje od ranjke slovo jemati; to je, spuščali so se po vrsti na noge in roke ter so se po dveh ali trikrat proti sarkofagu zagugali, naposled pa umrlo ženo v lice poljubili, nekteri skozi belo tančico, nekteri drugi pa so le-to odgrnili in goli obraz poljubili; naj brž bili so ti žalovalci naj bližji sorodniki, kakor je nekdo izmed tujcev sodil. Da bi se bila komu v oko kakšna solza prikradla, ni bilo moči zapaziti. Vendar na marsikterem lici bila je naslikana globoka žalost, mila otožnost, temna resnoba in bridkost presilna. Po teh vsakako čudnih obredih stopil je arhimandrit bliže truge in je pokazal s prstom na mrliča rekoč: „Eto vam žene, ki je dočakala više sto let. Hriščanski je živela, hriščanski je dočakala ono starost in hriščanski je umrla. Oprosti jej Bože mili!“ Na to uskliknili so vsi: Oprosti Bože! oprosti! oprosti!

Sedaj jo odesno na pokopališče, ki se nahaja ne daleč od cerkve med vinogradi. Od duhovnikov je samo oden šel do groba, vedno kadeč mrliča s kadilnico; dečki pa so na vso moč kričali neprenehoma: Gospodine pomiluj! Grob ni bil globok niti prav širok. Položili so vanj ženo, zavito v belo tančico. Vrh so naložili plošč, pa tako, da se niso dotikale telesa, nego so slo-nele na robih, nalašč za to priredjenih. Ko je bilo dovršeno, nalije neki mož bistre rakije v majhne čašice, ter je ponudi pričujočim, kakor tudi eveh na krožniku. Po zmernem okrepanji zgrabil je vsak za motiko ter je nakopal nekoliko prsti v grob; kar se je godilo lepo po vrsti, tako da je pri zadnjem moži že bila gomila popolno dovršena in ni trebalo posebnega grobokopa. Zagrnivši truplo, razškropili so se pogrebni mirno in resno na vse strani. (Konec prihod.)

Smešnica 16. Dekla v službi pri nekšej gospej ulovila je nekaj nemških besed. To hoče pokazati, ko je prasica prasce izkotila. Hiti h gospej ter pravi: gnä Frau, naša prasica pa viere Fadel imela, zwei beli in zwei beis. F. Vraz.

Razne stvari.

(Namesto umrlega Mirbaha) prišel je v Gradec nek grof Enzenberg, slovensčine bržčas popolnem nevešč.

(Slovenske prošnje) državnemu zboru poslale so po g. baronu Goedelnu občine sv. Jernej pri Konjicah, Hotinja ves pri Mariboru, po g. Hermanu: Šratovci, Melé, Boračeva, Radenci Rihtarovci, Kapela, Hrastje, Meta, Murščak, Očeslavci Stavešenci, Mala nedelja, Radoslavka, Moravska, Godomerska, Voreja, Dravci, Pobreže, Pristova, Ločič, Jirsovec, Dolič, Drstelja, Trnovski vrh, Desenci, Zimica in Vurberg; po dr. Vošnjaku: Koprivnica, Veliki kamen, Mrčno selo, Lastnič, Sedlarjevo, pa tudi Srenja Medbrovnica na Koroškem. Slava in živele slavne slovenske občine.

(Podoba krasna) dr. Janeza Bleiweisa je videti v Mariboru v izložnem oknu trgovca gosp. Berdajsa v Mariboru in velja 7 fl.

(P. Bruno Jesih) izvrstno fotografiran na jeklorezne podobice dogodkov iz življenja Kristusovega ali Marijinega, podoba dobi vsak po pošti, ako 15 kr. določje slavnemu predstojništvu č. o. frančiškanov pri sv. Trojici v Slov. goricah; pošta Hl. Dreifaltigkeit in Wind. Büheln.

(Za mesec maj) nove Marijine pesni so ravno kar izišle pod naslovom: Venec Mariji, kraljici brez madeža spočeti, zavetnici treh redov sv. Frančiška, v spomin 700letnice njegovega rojstva. Zložil in sestavil P. Angelik Hribar. O. S. F. I. snopič. Založili in ti-kali J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani 1882. Cena 70 kr., po pošti 75 kr.

(Zavoljo županstva v Grižah) dobili smo zopet več dopisov, pa vsi potrjujejo zadnji dopis v našem listi, vsaj zvečinoma. Vendar želimo, da se možje v eni občini stanujoči rajši prav lepo porazumejo in krščanski potrpijo drug z drugim, kakor da bi se po časnikih trgali.

(Smboteljski novi škof,) tedaj tudi škof slovenskih Prekmurcev bode od cesarja imenovan Sigmund Bubič, sedaj kanonik Veliko Varadinski.

(Slov. graška hranilnica) daje od 1. maja naprej 4% in jemlje 6% obrestij.

(Mraz ali slana) dne 11. in 12. aprila je od Vidma na Italijanskem po vseh avstrijskih deželah do ruske meje več ali menje hudo škodovala. Po nekod so vinogradi tako oškodovani, da je malo upanja na dobro trgatve. Okolo Maribora je trsoyje mraz stisnil, najhuje na visokih legah, v nižjih menje.

(Mariborske javne bolenišnice) oskrbniku Barthelnu so baje uže za 1100fl. pomanjkljeja dokazali. Usmilje-

nim sestram je dajal moko, maslo, meso, a povsod mestu ali deželi več naračunal. Če so sestre dobile n. pr. 24 kilo moke, je baje v svoj račun postavil 124 Kilo itd. To nam je jako zrel liberalen ptič, da se ga uže mariborski liberalci začenjajo sramovati. No Brandstetter tudi ni bil bolji!

(Pri občnem zboru) družbe duhovnikov je bilo oddanih 22 glasov. V novi odbor so bili izvoljeni gg. Hrg, Kosar, Modrinjak, Ogradi, Orožen, Stranjšak, Žičker. — Poročilo in račun od l. 1881 prihodnjč.

(† Umrli) sta č. g. Gašper Majhenič, župnik pri sv. Miklavži, star 56 let, in č. g. Štefan Mohorko, kaplan, star 37 let.

„Coprnjak“ (Florijan) od Slov. Bistrice bil je v Celji kot goljuf obsojen.

(Pogorel) je Gradišnik v Vozenici do tal.

(Voz ubil) je Hödelčinega hlapca v Mahrenbergu, ker se je bil s steljo nanj zvrnul.

(Za družbo duhovnikov) so plačali gg. Gabere 50 fl., Matjašič 3 fl., Naprudnik, Lacko, Prešern po 2 fl., Vošnjak, Aškere, Rat P., Ferk M. in Altmann po 1 glđ.

Loterijske številke:

V Trstu 15. aprila 1882: 43, 74, 12, 69, 72.
V Linci " " 84, 66, 70, 55, 37.

Prihodnje srečkanje: 29. aprila 1882.

Naznanilo.

Od c. kr. okrajne sodnije v Slov. Bistrici se naznanja, da je prostovoljna dražba mladoletnim Jože Vreclnovim dedičem za lastno vino od leta 1881 v primeri 24 štartinjakov dovoljena in se bode dne

29. aprila 1882

dopoldne ob 11. uri v Studenicah in Klečah vršila tako, da se bode vino po cenitvi ali višje in za gotovo plačilo prodavalo.

1—2

Slov. Bistrici, 12. aprila 1882.

Vabilo na naročbo.

Te dni pošiljam mej svet zvezek svojih poezij. Knjiga bo 10 tiskanih pol debela, s prav krasnim in močnim papirjem, kakorsnega nij imela do zdaj nobena pesniška zbirka slovenska. Cena bode zvezku po jeden goldinar. Slovence, ako sem si pridobil mej njimi kaj čitateljev in prijateljev, vabim s tem prijazno na naročevanje. Naročila z naročnino vred naj se blagovoljno pošiljajo založniku g. Ignaciju Grundarju, c. kr. notarju v Logatci, pri katerem jedinemu se bode dobivala knjiga. Ob jednem prosim sl. občinstvo, zlasti gg. bogoslovce, dijake, pa tudi druge, ob jednem kraji živeče rodoljube, da bi blagovolili knjizico skupno naročevati, da s tem gosp. razpošiljatelju olajšajo trud,

„Zvonov“ X.

Orgle na prodaj

ima znani domači orglar, France Naraks v Arnji vasi blizu Petroč. Te orgle imajo 10 spremenov, so zvesto in dobro izdelane ter se takoj prodajo za 600 gld. 1—3

Kamnosekar v Račah.

Janez Horvat (Kranichsfeld Südbahn) ima več nagrobnih kamnov in plošč iz Pohorskega marmorja na prodaj. Tudi izdeluje vsakovrstne stavbenske reči iz kamna v rudah na Ptujскеj gori nalomljenega. 2—2

2—3 Služba cerkovnika

kateri bi za silo orglati znal, se odda od 8. aprila t. l. naprej pri sv. Urhu v Podgorji pri Slov. Gradci. Pogoje izve prošnik ustno ali pismeno od cerkvenega predstojništva.

6—6

Priporočba.

Barve v oljnatem firnežu in tudi suhe, oljnati firnež, terpentini, kopallak, spirituslak, kakor tudi raznovrstne čope in vse v to vrsto spadajoče stvari po velikem in drobnem se dobijo po najnižji ceni v

kupčiji z barvami:
v Mariboru, gosposke ulice 19, „pri psu“.

S spoštovanjem

H. Billerbeck.

1—3

Dobro podjetje.

Jako lepa hiša, prilična za kupčijo z mešanim blagom, vinom in deželskimi pridelki, v močno naljudenem trgu spodnještajerskem, daje se takoj v najem po ugodnih pogojih. Več pové opravništvo „Slov. Gospodarja“, če se temu piše z geslom: „dobro podjetje“.

Posojilnica v Mariboru

uraduje vsaki torek in soboto.

Hranilne vloge na 5% obresti in vsakojaka plačila sprejemajo se vsaki uradni dan.

Posojila se dajejo samo v torkih.

Društvena pisarnica

je v Tegetthoffovih ulicah hiš.-št. 9.

3—7

Odbor.

1—6

Oglas!

Po znižani ceni

se dobivajo **Slomšekovi zbrani spisi** pri g. izdatelji Mih. Lendovšek-u v Ptuji (Pettau) in sicer: I. Pesni po 50 kr., II. Basni in III. Životopisi po 70 kr. Pri istem oddajejo se tudi **Val. Orožnovi spisi** in to po 40 kr. broš. izvod.

Zahvala in priporočba.

Zahvaljujem se vsem, kateri so me dozdaj z naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

Posebno opozorujem č. duhovščino, da izdelujem tudi talarje, birete in kolarje lepo in po prav nizki ceni.

Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

4—12 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.